অধ্যায় ৭ ঃ কোচসকল

অধ্যায় গাঁথনি

৭.১ উদ্দেশ্য

৭.২ পৰিচয়

৭.৩ কোচসকলৰ উৎপত্তি

৭.৪ বিশ্ব সিংহ

৭.৫ নৰনাৰায়ন

৭.৬ কোচ সাম্ৰাজ্যৰ বিভাজন

৭.৭ অধ্যায়টোৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

৭.৮ প্ৰসংগ পুথি

৭.৯ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান

৭.১০ আৰ্হি প্ৰশ্ন

৭.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- কোচসকলৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে জানিব পাৰিব,
- বিশ্ব সিংহ, নৰনাৰায়ণ আৰু অন্যান্য কোচ ৰজাৰ অৱদান আলোচনা কৰিব পাৰিব,
- কোচ সাম্ৰাজ্যৰ উত্থান আৰু পতন ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব।

৭.২ পৰিচয়

ইয়াৰ আগৰ অধ্যায়ত আমি অসমলৈ আহোমসকলৰ আগমন আৰু তেওঁলোকৰ কৃতিত্বৰ বিষয়ে জানিলো। এই অধ্যায়টোত আমি কোচশক্তিৰ কথা আলোচনা কৰিম যি শক্তি ১৬ শতিকাত অসমৰ পশ্চিম প্ৰান্তত উদ্ভৱ হোৱা এক বিশেষ শক্তি আছিল। সম্ভৱতঃ কোচসকল মংগোলীয় মূলৰআছিল। অসমৰ ইতিহাসত তেওঁলোকক মেচ বুলিও জনা যায়। এই অধ্যায়ত আমি বিভিন্ন জন কোচ ৰজাসকলৰ অধীনত কোচ শক্তিৰ উত্থান আৰু বংশগত বিবাদৰ বাবে ১৫৮১ চনত হোৱা কোচ সাম্ৰাজ্যৰ বিভাজনৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰিম। কোচসকলৰ ইতিহাসত আহোমসকল আৰু মুছলিম প্ৰব্ৰজনকাৰীসকলৰ সৈতে দীঘলীয়া যুদ্ধৰ বৰ্ণনা পোৱা যায়।

৭.৩ কোচসকলৰ উৎপত্তি

পুৰাণ আৰু *তন্ত্ৰসমূহৰ* মতে কোচসকল আছিল মংগোলীয়, মেচ, থাৰুৰ, গাৰো আৰু দ্ৰাবিড়সকলৰ মিশ্ৰিত তেজ। সেই কিংবদন্তী অনুসৰি হিন্দু ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰি তেওঁলোকে

কৌশলগত ভাৱে উচ্চ সামাজিক আসন লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়।

কোচ ৰাজপৰিয়ালৰ আদি পূৰ্বপুৰুষ ৰূপে হাৰিয়া মণ্ডলক জনা যায় যি এটা পৰগণাৰ ১২ টা কোচ বা মেছ পৰিয়ালৰ চর্দাৰ আছিল। । তেওঁৰ দুজন পুত্ৰ আছিল বিশু আৰু শিশু। বিশু পৰৱর্তী সময়ত বিশ্ব সিংহ নামেৰে জনাজাত হৈ পৰে। *দৰং ৰাজবংশাৱলী'*ৰ মতে শিশু অথবা হিন্দুনাম শিৱ সিংহ নামেৰে পৰিচিত নিজৰ ভাতৃৰ সহযোগত বিশ্ব সিংহই কোচ ৰাজনৈতিক শক্তিৰ ভেঁটি প্ৰতিষ্ঠা কৰে।

৭.৪ বিশ্ব সিংহ

বিশ্ব সিংহ আছিল এজন সাহসী ব্যক্তিগৰাকী যি ১৫১৫ শতিকামানত ক্ষমতালৈ আহিছিল। তেওঁ সকলো বাৰ ভূঞাক (স্থানীয় জমিদাৰসকলৰ শক্তিশালী শ্ৰেণী) পৰাস্ত কৰিছিল আৰু চিকনগ্ৰামক ৰাজধানী ৰূপে গ্ৰহণ কৰি এক শক্তিশালী আৰু স্বতন্ত্ৰ সাম্ৰাজ্য প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। পৰৱর্তী সময়ত তেওঁ ৰাজধানী কোচবিহাৰলৈ স্থানান্তৰ কৰে। আহোমসকলৰ সৈতে বিশ্ব সিংহৰ প্ৰথম বিবাদ আৰম্ভ হয় প্ৰায় ১৫২৩-৩৩ শতিকাত। প্ৰথম অৱস্থাত বিশ্ব সিংহই আহোমসকলৰ সৈতে কোনো ধৰণৰ সশস্ত্ৰ সংঘৰ্ষৰ পৰা বিৰত আছিল। বাৰ্ষিক কৰৰ ৰূপত বিশ্ব সিংহই আহোম ৰজাক ঘোঁৰা আগবঢ়াবলৈ সম্মত হৈছিল আৰু আহোম ৰজাৰ অধীনত তলতীয়া ৰজাৰ মর্যাদা লাভ কৰিছিল। তেওঁৰ এই আছিল মুছলমানসকলৰ আগ্ৰাসনৰ পৰা সুৰক্ষা লাভ কৰা আৰু একে সময়তে নিজৰ সাম্ৰাজ্য বিস্তাৰ কৰা। এনেদৰে আহোম-কোচৰ মাজত কার্যৰ মূলতে এক শান্তিপূর্ণ সম্পর্ক গঢ়ি উঠিছিল।

আহোমসকলৰ সুৰক্ষা নিশ্চিত হোৱাৰ পিছত বিশ্ব সিংহই নিজৰ সাম্ৰাজ্য লাহে লাহে বিস্তাৰ কৰিবলৈ ধৰে। প্ৰথমাৱস্থাত আহোমসকলক তেওঁ নিয়মীয়াকৈ কৰ আদায় দি আহিছিল। কিন্তু ক্ষমতা বৃদ্ধি হোৱাৰ লগে লগে তেওঁ কৰ আদায় দিয়াত অনিয়মীয়া হ'বলৈ ধৰে আৰু তলতীয়া ৰজাৰ মর্যাদা নাকচ কৰি আহোম সাম্ৰাজ্যত আক্ৰমণ চলায়। ১৫৪০ শতিকাত তেওঁৰ মৃত্যু ঘটে আৰু নিজৰ পৰৱর্তী প্ৰজন্মৰ বাবে তেওঁ এৰি থৈ যায় এক দক্ষ প্ৰশাসন। নিজৰ প্ৰশাসনত তেওঁৰ ১২ জন মন্ত্ৰী আছিল যিসকলক ঠাকুৰিয়া, শইকীয়া, হাজৰি, উমৰা। আৰু নৱাব নামৰ কাজী বুলি জনা গৈছিল। এই মন্ত্ৰীসকল মেচসকলৰ মুৰব্বী অথবা কোচ পৰিয়ালৰ সন্তান আছিল। তেওঁ লগতে সীমান্তৰ সুৰক্ষাৰ বাবে ৰাজিৰ, লস্কৰ, ভূঞা, বৰুৱা আদি বিষয়া নিয়োগ কৰিছিল। তেওঁ কৃষকসকলৰ পৰা কৰ সংগ্ৰহ কৰিছিল। হিন্দু ধর্ম গ্ৰহণ কৰি তেওঁ কামাখ্যাৰ উপাসনা কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। তেওঁ আন ধর্মৰ প্ৰতিও সহানুভূতিশীল আছিল।

৭.৫ নৰনাৰায়ন

নৰনাৰায়ণক মল্ল দেৱ নামেৰেও জনা যায়, বিশ্ব সিংহৰ জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ নৰনাৰায়ণে পিতৃৰ মৃত্যুৰ পিছত কোচ ৰাজসিংহাসনত অধিষ্ঠিত হৈছিল। তেওঁৰ মৰমৰ ভাতৃ শুক্লধ্বজক দেৱানৰূপে

নিযুক্তি প্রদান কৰিছিল আৰু তেওঁ প্রধানমন্ত্রী তথা সেনাধ্যক্ষৰ পদৱীৰ দায়িত্ব একেলগে পালন কৰিছিল। যুদ্ধথলীত চিলাৰ দৰে যুদ্ধ কৰা বাবে শুক্লধ্বজক চিলাৰায় নামেৰে জনা গৈছিল।

নৰনাৰায়ণৰ ৰাজত্বকাল এইকাৰণে গুৰুত্বপূর্ণ যে সেইসময়তে আহোমসকলৰ সৈতে কোচসকলৰ সংঘাত আৰম্ভ হৈছিল। ইয়াৰ কাৰণ আছিল এজন তলতীয়া চর্দাৰৰ ষড়যন্ত্র, যিজনে আহোম স্বর্গদেউ চুক্লেংমুঙৰ ওচৰলৈ পলায়ন কৰিছিল। চুক্লেমুঙে সেই চর্দাৰজনক আশ্রয় প্রদান কৰিছিল আৰু ইয়াৰ ফলতে আহোম আৰু কোচসকলৰ মাজত যুদ্ধৰ সূত্রপাত হয়।

দিকৰাই নদীৰ পাৰত চিলাৰায়ৰ নেতৃত্বত কোচ সেনাই যুদ্ধ কৰি প্রতিপক্ষক পৰাভূত কৰিবলৈ সক্ষম হয়। কলিয়াবৰত সংঘটিত আন এখন যুদ্ধতো আহোসকলে মুখ থেকেচা খায়।

চুক্লেংমুঙে শীঘ্রেই পুনৰ আক্রমণ চলাই পিচলা নদীৰ পাৰত শিবিৰ স্থাপন কৰে, যাৰ ফলত কোচ সেনাৰ ৰচদ যোগান বন্ধ হৈ তেওঁলোক শলঠেকত পৰিছিল। এই যুদ্ধত কোচ সেনাৰ বহুতো সৈনিক মৃত্যুমুখত পৰে। ইয়াৰ পৰিণতি স্বৰূপে নৰনাৰায়ণে আহোম সীমাৰ ভিতৰৰ কেইবাখনো গাওঁ জ্বলাই দিয়ে। আহোমসকলে কোচ সেনাক আক্রমণ চলায় কিন্তু দিখৌ নদীৰ পাৰৰ যুদ্ধত আহোমসকল পৰাস্ত হয়। একে স্থানতে কোচ সেনাধ্যক্ষ চিলাৰায়ৰ নেতৃত্বত কোচসকলৰ হাতত আহোমসকল পৰাস্ত হয় । আহোম স্বর্গদেউ আৰু তেওঁৰ পাত্র মন্ত্রীসকলে পলায়ন কৰিবলগীয়া হয় আৰু ৰাজধানী গড়গাঁও কোচসকলে দখল কৰে। আহোমসকলে শান্তি চুক্তি কৰিবলৈ বাধ্য হৈ পৰে। আহোম স্বর্গদেউয়ে নিজৰ বহুকেইজন পুত্র আৰু বিষয়াক পণবন্দীৰূপে গটাই দিয়াৰ লগতে শান্তিচুক্তিৰ বাবদ যাঠীটা হাতী, যাঠীখন বস্ত্র আৰু বৃহৎ পৰিমাণৰ ধন-সোণ কোচসকলক দিবলগীয়া হয়।

অৱশ্যে কোচসকলে সকলোতে সাফল্যৰ মুখ দেখিলেও কোচসকলে গৌড়ৰ পাদছাহৰ পৰা ব্যাপক আহুকালৰ সন্মুখীন হৈছিল। কোচ ইতিহাসৰ মতে চিলাৰায়ৰ নেতৃত্বত কোচ সৈন্যৰ পৰাজয়ৰ পিছত চিলাৰায় গৌড়ৰ হাতত বন্দী হৈ পৰিছিল আৰু ভাতৃক মুকলি কৰিবলৈ উদগ্রীৱ নৰনাৰায়ণে আহোমসকলৰ সৈতে বন্ধুত্ব কৰিবলৈ প্রয়াস চলায়। ইয়াৰ বাবে উদ্দেশ্যপ্রণোদিতভাৱে পাশাখেলৰ আয়োজন কৰি ইচ্ছাকৃতভাৱে পৰাজয় বৰণ কৰি বন্দীসকলক মুকলি কৰি আহোমসকলৰ সৈতে বন্ধুত্ব স্থাপন কৰে।

কিন্তু গৌড়ৰ পাদছাহৰ সৈতে কোচসকলৰ বন্ধুত্ব স্থাপন হোৱা নাছিল। বৰং কিছু বছৰৰ পিছত নৰ নাৰায়নে মোগল বাদছাহ আকবৰে(১৫৫৬-১৬০৫ চনত) প্রেৰণ কৰা মুনিন খানৰ সৈতে লগ হৈ গৌড় আক্রমণৰ সিদ্ধান্ত লয়। শুক্লধ্বজ ওৰফে চিলাৰায়ৰ নেতৃত্বত কোচ সেনাই পূৱ দিশৰ পৰা আক্রমণ চলায় আনহাতে মুনিন খানৰ নেতৃত্বত মোগল সেনাই পশ্চিমৰ পৰা গৌড়ৰ দিশে আগুৱাই যায়। গৌড়ৰ পাদছাহ সহজেই ৰণত পৰে আৰু মোগল সম্রাট আকবৰ আৰু কোচ ৰজা নৰনাৰায়ণে গৌড় সাম্রাজ্য সমানে ভগাই নিজৰ অধীনলৈ আনে। কিন্তু এই অভিযানৰ সময়তে শুক্লধ্বজৰ শৰীৰত সৰু আইয়ে দেখা দিয়ে আৰু গংগা নদীৰ পাৰত তেওঁৰ মৃত্যু হয়।

১৫৬৩ চনত কোচ সেনাধ্যক্ষ টিপুয়ে ব্রহ্মপুত্রলৈকে এক অভিযান চলায়। কিন্তু

আহোমসকলে তেওঁক পৰাস্ত কৰে। ১৫৭০ চনত পুনৰ টিপু আৰু ভিতৰুৱালে আহোমসকলৰ বিৰুদ্ধে এক সেনাবাহিনী প্ৰস্তুত কৰি আক্ৰমণ চলায় । কিন্তু ইয়াতো আহোমসকলে তেওঁলোকক পৰাস্ত কৰে। ১৫৭৭ ; চনত নৰনাৰায়নৰ বিৰুদ্ধে তিনিজন ব্যক্তিয়ে বিদ্রোহ কৰে। কিন্তু তেওঁলোকে বিফল হৈ আহোম ৰজাৰ ওচৰত শৰণ লবলগীয়া হয়। আহোম স্বৰ্গদেউ চুখামফাই তেওঁলোকক গজালাত স্থান প্ৰদান কৰে। ১৫৮৫ চনত কোচ হাজোৰ কোচ ৰজা ৰঘুদেৱে নিজৰ জীয়েক শংকলাক বৃহৎ পৰিমাণৰ যৌতুকৰ সৈতে চুখামফালৈ বিয়া দিয়ে। ইয়াৰ বিনিময়ত চুখামফাই কোচ ৰজাক উপযুক্ত ভাৱে পুৰষ্কৃত কৰে।

নৰনাৰাযণৰ ৰাজসভাত বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ বহু বিদ্বান আৰু পণ্ডিতৰ সমাগম ঘটিছিল। শংকৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱৰ লগতে এইক্ষেত্ৰত নাম ল'ব লাগিব পুৰুষোত্তম বিদ্যাবাগীশ, ৰাম সৰস্বতী, অনন্ত কন্দলী, শ্ৰীধৰ আৰু বকুল কায়স্থ। এই বাবে নৰনাৰায়ণক অসমৰ বিক্ৰমাদিত্য বুলিও জনা গৈছিল। কোচ ৰজাৰ আন এজন ভাতৃ গোঁহাই কমলে কোচ ৰাজধানীৰ পৰা নাৰায়ণপুৰ (উত্তৰ লখিমপুৰ উপ খণ্ড) লৈকে গোঁহাই কমল আলী নামৰ পথটো নিৰ্মাণ কৰিছিল। কোচসকলে ইয়াৰ লগতে নাৰায়ণপুৰত এটা দূৰ্গও নিৰ্মাণ কৰিছিল।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

তলৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিয়ক

প্ৰশ্ন নং ১ ঃ কোচ বংশৰ আদিপুৰুষৰ নাম উল্লেখ কৰক।

.....

প্ৰশ্ন নং ২ ঃ নৰনাৰায়ণৰ সমসাময়িক আহোম ৰজাৰ নাম উল্লেখ কৰক।

.....

প্ৰশ্ন নং ৩ ঃ কাৰ নিৰ্দেশত গোঁহাই কমল আলি নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল?

.....

প্ৰশ্ন নং ৪ ঃ বিশ্ব সিংহই কি ধৰ্ম পালন কৰিছিল?

.....

৭.৬ কোচ সাম্ৰাজ্যৰ বিভাজন

নৰনাৰায়ণৰ মৃত্যুৰ পিছত আহোম-কোচসকলৰ সম্পৰ্কই এক নতুন মোৰ লয়। সোণকোষ নদীক সীমাৰেখা নিৰ্ধাৰণ কৰি লৈ কোচ সাম্ৰাজ্যক দুটা ভাগত বিভক্ত কৰা হয়। সন্তানহীন হোৱা বাবে নৰনাৰায়ণে নিজৰ ভতিজা ৰঘূদেৱক (শুক্লধ্বজৰ পুত্ৰ) নিজৰ উত্তৰাধিকাৰ ঘোষণা কৰিছিল। কিন্তু বৃদ্ধ বয়সত তেওঁৰ লক্ষ্মী নাৰায়ণ নামেৰে এটি পুত্ৰ সন্তানৰ জন্ম হয়। এই ঘটনাই ৰঘূদেৱক শংকিত কৰি তোলে আৰু কেইজনমান বিষয়াৰ উচটনিত তেওঁ নিজকে বৰনগৰৰ ৰজা বুলি ঘোষণা কৰে। ৰঘূদেৱৰ সৈতে যুদ্ধ কৰাৰ সলনি নৰনাৰায়ণে ১৫৮১ চনত কোচ সাম্ৰাজ্যক দুভাগত বিভক্ত কৰে।

সোণকোষ নদীৰ পূৱ দিশৰ অঞ্চল কোচ হাজো নামেৰে পৰিচিত হৈ পৰে আৰু ইয়াক

ৰঘূদেৱৰ হাতত অর্পণ কৰা হয়। আনহাতে পশ্চিম অংশ নৰনাৰায়ণে নিজৰ আৰু নিজৰ উত্তৰাধিকাৰীসকলৰ বাবে সুৰক্ষিত ৰাখে। ৰঘুদেৱে কোচ হাজোত ৰাজত্ব কৰিলেও বৰদেউতাক নৰনাৰায়ণৰ অধীনত্ব স্বীকাৰ কৰি কৰ আদায় দি আহিছিল। কিন্তু ১৫৮৭ খ্ৰীষ্টাব্দত নৰনাৰায়ণৰ মৃত্যুৰ পিছত ৰঘু দেৱে কৰ আদায় দিয়া বন্ধ কৰে আৰু নিজৰ নামত মুদ্রা খোদিত কৰি স্বাধীনতা ঘোষণা কৰে।

নৰনাৰায়ণৰ মৃত্যুৰ লগে লগে কোচ বিহাৰৰ গৌৰৱোজ্জ্বল সাম্ৰাজ্যৰ অন্ত পৰে। লক্ষ্মী নাৰায়ণে (১৫৮৭-১৬২৭ চনত) কোচ বিহাৰৰ নতুন শাসক ৰূপে দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰে। কোচ হাজোৰ ওপৰত কোচ বিহাৰৰ আধিপত্য অন্ত পেলাই ৰঘুদেৱে গ্ৰহণ কৰা স্বাধীন ৰাজত্বৰ ধাৰণাক লক্ষ্মী নাৰায়ণে সমূলি পচন্দ কৰা নাছিল। ফলস্বৰূপে দুই কোচ সাম্ৰাজ্যৰ মাজত সংঘাতৰ সূত্রপাত হৈ আহোম-মোগলৰ সংঘাতৰ কাৰণ হৈ পৰিছিল।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ৫ ঃ খালী ঠাই পূৰণ কৰক—

ক) নৰনাৰায়ণৰ মৃত্যু হৈছিল ..... চনত।

খ) কোচ সাম্ৰাজ্যক বিভাজন কৰা হৈছিল ..... চনত।

বিভাজনৰ পিছত লক্ষ্মী নাৰায়ণে..... ত শাসন গ্ৰহণ কৰে।

ঘ) ৰঘূদেৱ আছিল .....ৰ পুত্র।)

৭.৭ অধ্যায়টোৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- কোচসকলৰ উৎপত্তি আৰু বংশৰ বিষয়ে জানিব পাৰিলে।
- বিশ্ব সিংহৰ অধীনত কোচসকলৰ ৰাজনৈতিক ইতিহাসৰ বিষয়ে জানিব পাৰিলে।
- চিলাৰায় আৰু নৰনাৰায়ণৰ কার্যকলাপৰ বিষয়ে জানিব পাৰিলে।

৭.৮ প্রসংগ পুথি

1) Barpujari, H.K. (2003): *The Comprehensive History of Assam,* Vol. II & III 2nd edn, Publication Board Assam, Guwahati.
2) Baruah, S.L., (1996): *A Comprehensive History of Assam,* Munshiram Manoharlal, Delhi.
3) Bhuyan, A.C., (1999): *Political History Assam,* Publication Board Assam, Vol. II & III 2nd edn, Guwahati.

৭.৯ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ হাৰিয়া মণ্ডল।

২ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ চুক্লেংমুঙ।

৩ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ গোঁহাই কমল

৪ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ হিন্দু

৫ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ (ক) ১৫৮৭ (খ) ১৫৮১ (গ) কোচ বিহাৰ (ঘ) শুক্লধ্বজ

৭.১০ আৰ্হি প্রশ্ন

বস্তুধর্মী প্রশ্ন (প্রতিটো প্রশ্নৰ উত্তৰ ৫০টা শব্দৰ ভিতৰ লিখক)

প্রশ্ন ১ ঃ বাৰ ভূঞা সকল কোন আছিল?

প্রশ্ন ২ ঃ তলতীয়া ৰজা বুলিলে আপুনি কি বুজে?

প্রশ্ন ৩ ঃ বিশ্ব সিংহ কিয় আহোমসকলৰ সৈতে কোনো ধৰণৰ সংঘাতৰ পৰা বিৰত আছিল?

চমু প্রশ্ন (প্রতিটো প্রশ্নৰ উত্তৰ ১৫০টা শব্দৰ ভিতৰ লিখক)

প্রশ্ন ১ ঃ চমু টোকা লিখক।

ক) বিশ্ব সিংহ

খ) চিলাৰায়

গ) ৰঘুদেৱ

ৰচনাধর্মী প্রশ্ন (প্রতিটো প্রশ্নৰ উত্তৰ ৩০০-৫০০টা শব্দৰ ভিতৰ লিখক)

প্রশ্ন ১ ঃ নৰনাৰায়ণৰ দিনত আহোম-কোচসকলৰ সংঘর্ষৰ সময়সীমা আলোচনা কৰক।

প্রশ্ন ২ ঃ কোচ বংশৰ ভেঁটি প্রতিষ্ঠা কৰাৰ ক্ষেত্রত বিশ্ব সিংহৰ ভূমিকা ব্যাখ্যা কৰত।

প্রশ্ন ৩ ঃ কোচসকলৰ পতনৰ কাৰণ বিস্তৃতভাৱে আলোচনা কৰক।

*** ***** ***